

ביצה פרק ראשון ביצה

ת.

עין משפט
נר מצוה

נִדָּא אַ מַיִי פֿ"ב מַהֲלֵי יו"ט
הִלְכֵה יח סַמָּג לֵאמֹר
עַה טוֹש־ע אִ"ח סִי תִלָּח
סַעֲיָף יד:
נִדָּא ב מַיִי פֿ"א מַהֲלֵי שַׁבָּת
הִלְכֵה יז:

ב' ג' מ"ב פ"ב מהלכות
יו"ט הלכה יח סמוג
שם טו"ש"ע שם סעיף טו:
ב' ד' טו"ש"ע שם סעיף
טז:

נח ה' ר' מ"י שם ופ' כ"ה
מהלכות שבת הלכה
כז טו"ש"ע א"ח שם סעיף
ז וס"י שם סעיף לח:
נב ז מ"י פ"ג מהלכות
יו"ט הלכה א ופ"ד

מהלכות שחיטה הלכה ד'
טוש"ע שם ס' תלח סעיף
יח [וטוש"ע יו"ד ס' כח
סעיף ג':

רבינו חננאל

סיסקא ואפר הכירה מוכן
יהוה. נתתי אשכנזו אפר
היה. מוכן לא אמר
אלא אשכנז מעיר?
לא אם הוסיק בייט
אסור. ואם ראוי לנלות
בניצח מותר. הכנים
עפר לנלות ולחבורה
מותר לכסות בו. אפר
כל ריהודי מכנים אפר
מלא אקפתו עפר גוששה
בו כל צרכיו. ואסקנא
היה שחינו לו כל צרכיו.
ואובתנין עלה ממהו זה
אם חשתינן אותו בייט
ואם שחטו אינו מכנסין את
דמו, ואם יאיתל לכיסיה
לדבר יהודה, כלומר בעפר
שדכסו ודחנינו לעשמיך
לכיסיה בדרך נעון ולא
באפר יהודה, אלא עלת
באפר חזק מן הארץ
ולא דק נעון ולא אפר
הכירה. ואם לא שפילי צו
עוף ראוי לא ישחוט
שאין לו במה לכסות
את הרם. (א) ושנינו דל
מיבעי קמור ורין.

(א) נראה דחסר וכ"ל.

בנעפר תיחוח והא קא עבד גומא. תימא למשמע לשיך
גומא אף בעפר תיחוח וצנצנא פרק כירה (דף נט.
סס) אמר' אין טומנין בינא בחול ^א (רב) אמר גזרה שמא יטמין
בזרמץ ^א (ור' זירא) אמר גזרה שמא יזן עפר ממקומו ^א מאי

זינייהו איכא זינייהו עפר מיחוח
 פירוש למ"ד שמא יטמין בזרמא איכא
 למגזר אבל למ"ד שמא זיו אין כאן
 משום שמא זיו וי"ל דהתם מיירי
 שכל המקום קציב עפר מיחוח
 וכשמגביה הביצה אז נופל דהקרקע
 ואין ניכר כאן שיש גומא אבל הכא
 מיירי שהוא קשה קציב והעפר מיחוח
 באמצע ואי"כ כשמגביה (ה) (ו) (ז)
 נכרת הגומא: **וְאִינֹן צִרְדָּא אִרְאָא**
לְעִפְרָה פְּטוּרָא. משום (י) דהוי מלאכה
 שאינה זריכה לגופה ופטור עליה
 ומינה דל"כ פטור אצל אכסור
 לכתחלה וי"ל דמשום שמחת י"ט מותר
 אפילו לכתחלה ואי"כ אס כן למה לי
 דקר נעון וי"ל דמי"ב ענין שיהא
 מוכן מערב יום טוב: **הָכֵי קְאָמֵר**
וּאִפֵּר בִּידָה מוֹכֵן הוּא. ומינה
 דלמרי"ב צפק כסוי הדם (חולין דף
 פז: וסג) וכן רוממים אין מוכסין
 באפר דאפר לא מקרי עפר והיינו
 קאמר הכא דאפר מוכן הוא לעשות
 כסוי לנ"ע דהא קמני ליה גבי ושזין
 בזמנתי"ו וי"ל דמלתא דהכא צנאי נפשה
 קאמר רבה כלומר ואפר הכירה מוכן
 הוא לענין מלטוט שאר דברים כגון
 לכסות בו נזאה ויובא דו אצל לא
 קאי אכסוי דלעיל כלל א"כ י"ל דהתם

ההלך הוֹאֵל וְאִינוּ מַגְדֵּל מִמֶּה אֵין מִכְסִין צו אָזל הִכָּא מִיִּירי
בְּצִפְר עֵינִים דְּמַגְדֵּל מִמֶּה אַע"פ דְּלֹא מְקִיר עֵפֶר מִכְסִין צו דְּקֹאמֶר
דְּבֵר הַמַּגְדֵּל מִמֶּה אַע"ג דְּלֹא אֲקִיר עֵפֶר וְאִי אֲקִיר עֵפֶר בְּשׁוּם
מִקּוּם אַע"ג דְּלֹא מַגְדֵּל מִמֶּה מִכְסִין צו דְּתַנִּיא הִיא הוֹלֵךְ בְּמַדְבָּר
וְאִינוּ לוֹ עֵפֶר לְכַסּוֹת שׁוֹחַק דִּינֵי זֶה וְהַמֶּסְכָּה צו הִיא הוֹלֵךְ בְּסִפִּינֵיהּ
וְאִינוּ לוֹ עֵפֶר לְכַסּוֹת שׁוֹרָף עֲטִילוֹת וְהַמֶּסְכָּה צו וְפִינִי אֲשַׁמֵּן אֲפֵר
דְּמִקְרִי עֵפֶר שְׁאֵנֶמֶר וְלִקְחוּ לְטַמֵּא מִעֵפֶר שְׂרַפְתָּ הַחֲטֹאת וְלִכְךָ שׁוֹרָף
הַבַּיִת לוֹ (אִיזוֹ כח) וְעַל כִּרְחָק עֲפֹרֹת זֶה וְשִׂרְפַת עֲטִילָת לֹא מַגְדֵּל
זֵוּם מַרְבִּינֵן הֵמָּה מִקְרָא דִּיכְסֹהוּ (וְיֹקֵד ה) אַע"ג דְּלֹא אֲקִיר עֵפֶר
כּוֹת וְאִי אֲפֵר הַכִּינִי וְחוּל דְּהֵן וְעֹרֹת שֶׁל פֶּשֶׁן וְסִיד וְנִגְוָפָה
בֵּי ב' ו"ח וְכו' נִרְאֶה דְּהִי הִלְכְתָּ דְּהֵא מִיִּיתִי לִיה סִייעָתָא מִבְּרִיתָתָא
וְגַמְרָא דְּמַעֲיָקְרָא עֵינִים וְהַשְׁתָּא אֲפֵר וְהִיא כְּמִיא בְּצִיבָא מְבַלֵּעַ בְּצִיבֵי
הַבַּיִת בְּצִיט לְאִפּוֹת הַפִּשְׁטִיעֻדָּה אַע"ג שְׁאִין רָחֵל לְלֹנוֹת צו בְּיִנֵּי וְאִינוּ
מִמֶּה יִיט וְרִיחָהּ מְלַמְּקֵן פֶּרֶק אֵין דְּלִין (דף כח:) ^ו וְיִירוּשְׁלַיִם
מִלָּא לְעִקּוֹר מִלּוֹת כְּסוּי: **וְאִמֶּר** רַב יְהוּדָה מְבַנִּים אָדָם מִלָּא
וְכֵינִים לְגַמְּתוֹ אוֹ לְחֹרְבָתוֹ וְכו' מִלָּא קוֹפְסוֹ וְיִ"ל דְּלִפִּי רִשִׁי נִחָא
צוֹר דְּעָמּוֹ עָלָיו לְכָל כְּרִכוֹ וְאִינוּ בְּטָל אֲגַב קִרְקַע אָזל הִכָּא מִיִּירי
אֲגַב קִרְקַע אִי"ג יִי"ל דְּהֵמָּה לֹא מִיִּירי רַק לְכַסּוֹת צו אָזל שְׂאֵר
וְאִי אִיתָא רַבְּסִיִּיהּ בְּדִרְבֵּי יְהוּדָה. מִשְׁמַע דְּקֹאִי אֲסִיפָא וְכֵן פִּי
קֹאִי אִרְשָׁא מֵאִי פֶּרֶק לְכַסִּייהּ בְּדִקְרָא נַעֲוֹךְ הָא בִּ"ה סְבִירָא לְהוּ
מִדְּפִרִיץ בְּסִמּוּן הָא סִיפָא וְכו' מְכַלֵּל דְּעַד הַשְׁתָּא אִיִּירי בְּרִישָׁא
בְּצִפְר כִּירֵה עוֹד יִי"ל דְּלֵמָּה שְׁפִירֵשׁ רִמ"ת לְקַמֵּן (דף עז: ד' אֲמֵר
וְיִכְסֶה וְכו' אֲזַמְרִים לֹא יִשְׁחוּט וְהַשְׁתָּא פִּרְיָא אֲלִיצָא דְּבִית הַלֵּל:
שְׁלֵמָא שִׁינִי הִכָּא ^ה אִפִּי כִי לִיתָא דְּרַב יְהוּדָה שִׁינִי לְהַקְשׁוֹת הִכָּא
אִי אֲמַרְתָּ בְּשֵׁלֵמָא דְּלִית לִיה דְּרַב יְהוּדָה לֹא קִשְׁיָא לִיה אֲבִרְיִיתָא
וְיִחֵי שִׁישׁ לְהֵם דְּקֵר נַעֲוֹךְ וְאֲפֵר כִּירֵה שְׁהוּסָק מִעֵרַב יִיט וְדִרְבֵּי
לְכַסּוֹת כְּדִרְבֵּי יְהוּדָה בְּצִפְר דְּלִיתָא לְדִרְבֵּי יְהוּדָה וְאֵין הִלְכָה כְּדִרְבֵּי
דְּקֵר נַעֲוֹךְ לִית לִיה דְּהֵא וְדִלִּי אִיתָא לְדִרְבֵּי יְהוּדָה לְעֵינֵן שְׁמַכְסָה
כֵּל אֲזַמְרָא לֹא סְבִירָא לֵן כּוֹמִיֵּה וְלֹא שְׂרִי לְכַסּוּי צו כִּי אָזל כִּיֹּן
וְאִפִּי עֵפֶר מְזוּמֵן אֵין לוֹ וְאֵם כֵּן אִפִּי וְדִלִּי נָמִי:

והא

והוא קא עמיד גומא. וחיוב משום בנין: פטור עליה. כדמפרש טעמא דפ"ק דחגיגה"י דכיון דאינו נרדף אלף לעפרה ולא לגומא אינו בונה ולא חורש אלף מקלקל וכל המקלקלים פטורים: מאן דכר שמיא. דקאמר שאפר כו' דמשמע דיהיב טעמא למילתיה

לדעיל: **שׁוּבָה מַעֲרִיב י"ט**. מִתְחַמֵּל
דַּעֲמִיָּה עֲלֶיהָ לְכָל מִיָּלָה: **אָבֵל הַסּוֹק**
צִוִּי"ט. לִיכָנָה לְמִימְרָה דַּעֲמִיָּה עֲלֶיהָ
מִתְחַמֵּל אֶסְרוּר: **וְאִם רָאוּ לְאֵלוֹת בּוֹ**
צִיָּה. שִׁיט עֲדִינן עֲמֵךְ חֵס: **מוֹסֵר**.
מִתְחַמֵּל בְּעִדָּה שְׂעוֹדָה רָעָה הֵיוּ מוֹסְרִים
לְהַסֵּק וּלְכַסֵּל וּלְאֵלוֹת וְעוֹדֵנוּ בְּתַשְׁמִישׁוֹ
זֶה וְאִידֵי דְחִי לְהַפְּכֵי צִיָּה מִדִּי

לללית צ'ה שקיל ליה נמי וומנ ליה
על הדם: **הכניס עפר**. הרבה
בזמקוס אחד ללורך גתו או ללורך
חורבתו לשוטחן בהן מותר לכסות
בזו דכל זמן שהוא כבור דעמיה עלויה
לכלל לרכיו: **מכניס אדם מלא קופתו**
עפר. בסתם ונותנו בזמקוס אחד

ועושה זה כל צרכיו ולא אמרין
בטלה לה לגבי קרקע הבית אידי
דיוטורא: והוא שיחד לה כו'. ולא
שטחה דמוכחא מילתא דלצרכיו קא
בצעי לה. ועבר פתחא אחר שאלו
מחוברא לא חפירה ולא כמיהא אלא
הכנה: כיו. ספק חיה ספק בהמה:
אין שוחטין אותו צ"ט. משום דשמא
חיה הוא וצריך כסוי והוא אינו יכול
ללכסותו צ"ט כדקמני: ואם שחטו
אין מנכסין אם דמו. דשמא בהמה
הוא ואין בו מות כסוי ואין מטלטלין
העפר לקין: ואם איש: דיש עפר
שמוכן לכל צרכי אדם אפי' הוא

וְהָיָה לְכַסִּיָּה: דַּרְדַּר יְהוּדָה. אִם הַכִּנּוּס קוֹפֵט עַפְרָה: הִיא וּלְעַמֻּמָּי לְכַסִּיָּה דִּקְרָר נַעֲוָן אוֹ בֶּאֱפֶר כִּירָה. דֵּהָא בְּהִיא מִנָּה בְּמַתְנִי לְמוֹכֵן הוּא: אִפְּלוּ וְדִאי נִמְי. דֵּהָא כְּבִיָּה קִי"ל דֵּאֲסִיר וְאִפְּלוּ דִיעֲבַד בְּלֵא דִקְרָר נַעֲוָן: לֹא מִבְּעִיָּא קֶאֱמֵר. הֵא דִנְקֹט כּוּי אִין שׁוֹחֲטִין כֹּל שֶׁן חֵיה גְּמֹרָה הִטְעֹנָה כּוּי וְהוּא אִינוּ יֹכֹל וְלִרְבוּתָא אֲשַׁמְעִין כּוּי וְלֹא מִיבְּעִיָּא וְדִאי: וְהָא

טליתו ומכסהו צו אלל דינר זהב מנא ליה ומשני דכתיב ועפרות
למחיס ולכן הוצרך הפסוק לומר דמקרו עפר דכל דבר המגדל
בנוון נסורה של מרשים דקה ועבורת של פשען דקה ושחיקת כלי
שנכשען מותר לכסות: **אמר** רב יהודה לא שנו אלא שהוסיף מ
ועוד דליכא מאן דפליג דאפי' ר"ש מודה דהאי דהוסק ב"ט דהוי גול
(עינינו דף מה): ^ו דמודה ר"ש וא"ת ואנו היאך אנו מוסקין אפר ה
היכרי יתקן דמוקח אינו אקור לטלטל ב"ט בשביל אורול נפש
מפרש דהכא מיירי בשלא שחט אבל שחט שרי אע"ג שהוסק ב"ט
קופתו עפר וכו' וא"ת מה צא להוסיף על הדרייתא דקמני אפי'
דכשהכנים עפר לגנתו מיירי שהכנים הרבה ביחד וכל זמן שהוא
שלא הכנים הרבה רק מלא קופתו מעט (מפני) עפר וס"ד דיבני
זכריו לא והכא אשמועינן דהואיל ומלא קופתו עפר עבדי צו כל זכר
רש"י בסמוך בשחט דקאי אספיא ועל כרחי צ"ל דקאי אספיא דכל
לכתחילה לא ידעוהו וכו' וכי פריך הש"ס ולעבדי כב"ש אצל מימי
יוביל ללעולם קאי אירשא ולא גרסינן דזקק נעוץ אלל גרס לכשימי
(ר"י) ניחא דפירש שמוחלפת השיטה דבית הלל אומרים יחפור דבר
א"י חבי מאי איריא ספק אפי' ודאי נמי. תימנה מאי אי אמרנה
לכשימי דזקק נעוץ וכו' וזריך לשנויי דלית ליהג ו"ל דהכי כ
דאיכא לתימר דלית ליה דקר נעוץ ואפר כירה דבני אדם לא
יהודה אית ליה שיש לו עפר מוזמן דשמיח הוא טפי ומ"מ אין
יהודה ואין להקשות מאי איריא ספק וכו' והואיל הולא לדרב יהודה
צו כשהוא דואי מיה א"י עוף אלל מה שאמר רב יהודה ועושה
דאימא לדרב יהודה כריך ליה לשנויי דלית ליה כל

(א) שבת עב: חגיגה י"ה
(ב) שבת, א' חולין עט: פס:
(ג) ובמזמורם יצ"ב מ"ט"ו (ד) [דף
(ה) א' א' (ז) רבא:] י"ג
ורב יוסף א' ו' ופ"ש י"ג
משום דקא עביד גומא
(ח) והדקא כל"ג (ט) ויעי'
מוס' פסחים מז: וי'
כחשה ביניהן י"א וי'
קאמר רבא הכא כל"ג
(י) ויעי' מוס' שם. מ. ד"ה
כ"ז א' ויש ד"ה דה' גרפת.
ויעי' ע"ש לקמן פ"א:
אמר ר' יורא' (מ) עיי' מוס'
שבת קכ: ד"ה א"ה

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה צעפר וכו'
כשמגזיה העפר מכרת
הגומא:

מוסף רש"י

החופר גומא בשבת.
 צוה נצח אלו חיל
 בזה אל תעול אל
 העפר, אף על פי שהנצי
 חיל אלו חיל שזוהי
 (תהיה) א' ואלו נצח משום
 צוה צביה, דקדוקו אצל
 לוועשה נח חיל, אצל
 אלו חיל נצח אל חיל
 משום (שבת ע"ג).
 מכאן אדם מלא
 קפוחו עפר. לכתוב זה
 אלו ורוח מעברה העפר
 צוה לאלו וטעם חיל
 לכל נצחיו (שבת א'). דרוא
 שיהיה לו קרן וזה.
 חיל צוהן וטעם חיל
 אצל חתנו צאהט צוה
 למעמד דרגה, חיל
 צוה לגבי קרעושת אלו
 וטעמה ואסור (שם). כרי
 אין שושני אחרו
 בייט. שושן נלחט חיל
 כסר ומספקא לנח חיל
 ייט' אל חטאו (שבת ע"ג).

מוסף תוספות

א. דמוקצה גמור לא רצו להתיר משום שמחת י"ט. תר"פ. ב. הדמים בעבים לא מינכרי, הוה להו כדבר מחודש לגמרי. רש"א עירוצין מה: ד"ה ומא. ג. ואו שייך להקשות מאי איריא ספק וכו'. תר"פ.